

Gosp. LESTAN CARLO DI CARLO
HERNA

L'ÈRA

NOVA DOBA

„NOVA DOBA“ izhaja vsako sredo in soboto. — Uredništvo in upravnništvo se nahaja v Gorici, Gorso G. Verdi 47, III nad. — Oglasi se računajo po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Celoletna naroč. L. 15.— Polletna naroč. L. 8.— Četrletna naroč. L. 4.—

4. november 1918 - 1924.

4 novembre 1918 - 1924.

Z včerajšnjim dnem je poteklo torej šest let, odkar počivajo orožja naše armade, ki je v odločilnem sunku pri Vittorio Veneto porazila avstro-ogerske čete in s tem prišla do zaželenih ciljev, ki so bili začrtani v londonskem dogovoru.

S tem je nehalo tudi prelivanje krvi na dolgih frontah, česar se je moral vsakdo veseliti.

V malo dnevih se je povrnil mir na zemljo in s tem upanje na boljšo bodočnost.

Materam in ženam, otrokom in nevestam, ki so imeli še žive svojce na fronti, se je odvalil kamen od srca in v osiromele domove se je povračal mir.

Zvonovi so oznanjali veselo vest razmučenemu čoveštvu in priča smo bili kako se stari sovražniki poljubljali v znamenju — miru in sprave.

Tudi danes se s hvaležnostjo spominjamo tega zgodovinskega dogodka, ki nam je olajšal srce in otvoril novo dobo miru.

Vsak človeško čuteči posameznik je rajal v svojem srcu in ni prečeval solz, ko je videl, da se ustanovljajo nove meje med državami, ki naj bi bile novi mejniki miru in sporazuma med narodi.

Od tod pa prihaja oni čut navdušenja, ona vera v zmago, ki se tudi v naši državi praznuje na slavnosten način.

Oni, kateri so si želeli jugoslovanske države kakor oni, kateri so hoteli komunistično državo, se danes drže na strani in ne dele veselja z drugimi, ker menijo, da je to praznik nacionalizma, to je onega, ki jih je porazil.

Motijo se: praznik zmage je praznik miru ter je torej vesoljni praznik, katerega vsak pošteno čuteči v svojem srcu obhaja.

Zmaga je pač oni mejnik sovraštva, ob katerem se razburkano valovje strasti zastonj razbija, kajti dokler bomo praznovali zmago, bomo praznovali dobo miru in sprave.

Vemo, da se je hotelo vrednost zmage naše armade od

marsikatere strani podcenjevati, vemo, da se je vedno predbacivalo dejstvo, da se je avstrijska armada samostojno umaknila, vemo, da se je dražilo ljudstvo naj ne veruje v to zmago, ki da se v kratkem razblini v nič.

Zastonj!

Vsem tem lahko rečemo, da bi se avstrijska armada nikoli ne umaknila, ako ne bi bila v to prisiljena.

Vsem tem lahko rečemo, da nas je italijanska armada odrešila.

Vsem tel lahko rečemo, da šestletno bivanje v novih mejah je poučilo že marsikakega nevernega, da mednarodni dogovori se morajo držati in

konečno, da kdor tega ne uvidi, bo vodil vedno zgrešeno politiko, ker ne računa z zgodovinskimi dejstvi.

Leta 1914 so naši politiki predvidevali poraz Srbije in Rusije,

Leta 1915 so predvidevali poraz Italije,

Leta 1916 so predvidevali zmago osrednjih držav nad entento,

Leta 1917 so stavili svoje upe v podmorske čolne,

Leta 1918 so stavili zadnje upe v boljševezem, toda koncem vseh koncev so se izpolnili načrti, ki so bili zamišljeni leta 1914 in ki jih je ves svet poznal.

Naši voditelji so imeli časa dovolj orientirati se za bodočo politiko. Toda trdovratno so se branili in se branijo še danes v obliki nove formule »narodnih manjšin« pripoznanja, da je treba početi z računi od leta 1914 naprej, ako se hoče priti do pravega zaključka v desetem letu, to je ako, se hoče popraviti zgrešeni pravec splošne slovenske politike, ki je bil do danes za večino merodajen.

Danes, ko vidi, da ga isti zgodovinski dogodek postavlja na laž, naj se slabi pastir odpove svojemu mestu in pušči, da se ljudstvo veseli fiste zmage, ki nam je prinesla mir in spravo in ki smo jo včeraj obhajali.

Col giorno di ieri sono decorsi sei anni dacchè riposano le armi del nostro Esercito che nel momento decisivo presso Vittorio Veneto sbaragliò l'esercito austro-ungarico e raggiunse i limiti agognati e stabiliti nel patto di Londra.

Con ciò cessò la profusione del sangue sulle fronti sconfinate, del che dovevasi ognuno rallegrare.

Fra pochi giorni ritornò la pace sulle terra e con ciò la speranza in un miglior avvenire.

Alle madri, mogli, bambini e spose che ebbero sul fronte ancora vivi i loro cari, si alleggerì il cuore e nelle case abbandonate ritornò la pace.

Le campane annunziavano la lieta notizia all'umanità tormentata e noi allora eravamo testimoni come dei nemici vecchi si bacciassero in nome della pace.

Ogni individuo, che ebbe un po di sentimento umano, esultava nel suo cuore e non pianse delle lacrime, sebbene vedesse che si stanno spostando i confini fra gli Stati, quei confini cioè che d'ora inanzi dovrebbero essere dei segni di pace e concordia fra i popoli.

E' da qui che scaturisce quella fede nella vittoria che si celebra in modo solenne anche nel nostro Stato.

Coloro che desideravano di venire sotto uno Stato jugoslavo come coloro che sognavano uno Stato comunista stanno forse oggi da parte, perchè non credono in una festa nazionale, ma in una festa »nazionalista«, quindi del Partito che li ha sbaragliati.

Ma si ingannano!

La festa della Vittoria è la festa della pace ed è quindi una festa universale che ognuno, dotato di sentimenti umanitari, può festeggiare nel suo cuore.

La vittoria infine segna all'odio quel limite, sul quale si rompe l'impeto delle onde agitate dalle passioni, poichè fino a tanto che festeggeremo la vittoria, festeggeremo anche l'era della pace e concordia.

Sappiamo che si è voluto vilipendere il valore della vittoria del nostro esercito, sappiamo che si è sempre tirata fuori la favola che l'esercito austriaco avrebbe ceduto di proprio impulso, sappiamo che si è fatto tutto per convincere la nostra popolazione che trattasi di una vittoria fittizia nella quale non bisognava credere, giacchè sfumerebbe presto.

Inutilmente!

A tutti questi noi possiamo ribattere che l'esercito austriaco mai si sarebbe ritirato se non costretto.

Contro tutti negatori della vittoria possiamo sostenere la verità che l'esercito italiano ci ha liberati.

Ed a tutti possiamo attestare che nei sei anni della nostra permanenza entro i nuovi limiti d'Italia, convinse già molti increduli che i patti internazionali devono essere mantenuti e

che chi ciò non capisce farà sempre della politica errata, perchè non tiene conto dei fatti storici.

Nell'anno 1914 cioè i nostri politici prevedevano la disfatta della Serbia e Russia,

nell'anno 1915 prevedevano la disfatta d'Italia,

nell'anno 1916 erano certi della vittoria delle Potenze centrali su quelle dell'Intesa.

Nell'anno 1917 speravano nella vittoria dei softomari,

nell'anno 1918 posero le loro ultime speranze sul bolscevismo, ma alla fine dei fini ciò nonostante si realizzarono i disegni del 1914, noti a tutto il mondo.

I nostri politici di allora ebbero quindi del tempo sufficiente per orientarsi verso l'avvenire. Ma finora si sono rifiutati di farlo e si rifiutano ancora inventando delle formule a stregua di quelle delle »minoranze nazionali« per evitare l'esame della coscienza che dovrebbe cominciare col fare i conti dall'anno 1914 in poi per arrivare alla giusta conclusione nel decimo anno, cioè alla rettifica delle direttive politiche slovene che finora valevano per normative.

Oggi, quando cioè i fatti stessi della storia smentono i pastori, sarebbe venuto il momento di ritirarsi e permettere

re che il popolo sloveno prenda parte a quella vittoria che ci apportò la pace e concordia che ieri festeggiamo.

POLITIČNI PREGLED.

Mac Donald padei.

Pri zadnjih volitvah na Angleškem, katere je hotel imeti isti Mac Donald, je doživela laburistična stranka, to je tista, ki sta jo nam predstavljala »Goriška Straža« in »Edinost« kot vzor demokracije, ogromen poraz.

Zmagali so na celi črti konservativci, to je tisti, ki so svojo jedobno vrgli tudi liberalnega Lloyd Georgesa.

Narod je izkazal stranki, ki je vodila angleško vlado do nastopa Lloyd Georgesa, popolno zaupanje. Angleški narod je pokazal, da je sit Mac Donald kakor tudi liberalcev. Glavno besedo bo imel sedaj konservativec Baldwin, ki se je izkazal za izvrstnega diplomata že tekom vojne.

Konservativna stranka je dobila 407 sedežev, laburistična 152, liberalna 40, neodvisni pa 4 sedeže.

Volitve v Nemčiji.

Nemški državni zbor je razpuščen in volitve se bodo vršile dne 7. decembra. Razpustitveni dekret državnega predsednika Eberta pravi, da zato, ker sedanja vlada ni bila več delazmožna in se ni posrečilo razširjenje kabineta na podlagi doseganja zunanje in notranje politike. Vse mogoče tajne in javne sile so bile na delu, da zaokrenejo nemško politiko v skrajno desnico. Meščanski blok, ki so se s tako vnmemo zanj potegovali gospodje Scholz, Stresemann in vodja desnih centrumašev Stengerwald, bi s pritegnitvijo nemških nacionalcev ne pomenil nič več nič manj kot obnoven Kappov puč pod krinko parlamentarizma. Kakšne načrte so gojili nemški nacionalci, se vidi po osebah, ki so jih hoteli vtihotapiti v kabinet. Znani Hergt naj bi bil podkancelar, notranji minister bi postal v. Gayi, nekronani kralj vzhodne Pruske in vodja Heimabunda, prometno ministrstvo bi prevzel rudniški ravnatelj posl. Leopold. To so sami predstavniki najčistejše reakcije. Predsednik bavarske vlade dr. Held je izdal nemško nacionalne namene na zborovanju kmečke zveze v Tuntenthausenu, češ da bodo poklicali kralja, ko pride ura... Najprej bavarskega kralja, potem pa še nemškega cesarja.

Razpust parlamenta, je to »uro« malo odgodil in demokratski stranki, levemu krilu centra in ne v zadnji vrsti državnemu predsedniku Ebertu (ki je socialist) je zahvaliti, da se Nemčija ni spustila v nepopravljivo avanturo.

Razpuščen parlament, ki so

ga imenovali »inflacijska zbornica« je bil po svoji sestavi tak, da ni iz njega mogla iziti nobena trdna vlada. Srednje stranke so bile oslabiljene, do čim so desni in levi radikali tako narastli, da so skoro dosegali polovico. Pri volitvah 4. maja so namreč dobili

	poslancev	glasov
Hitlerjevi	32	1.924.000
nem. nacion.	106	5.719.000
komunisti	62	3.746.000
ljudska stranka	44	2.700.000
centrum	65	3.921.000
bav. ljud. str.	16	946.000
gospod. str.	15	1.265.000
nemški socialci	4	337.000
demokrati	28	1.658.000
soc. demokr.	100	6.014.372

Naloga novih volitev je, da razčistijo položaj in prinesejo jasnejšo sliko o razpoloženju in volji nemškega naroda.

Volilni boj se je že začel. Že njega začetki kažejo, da se bo rita med seboj dva glavna tabora, zastopana po dveh najmočnejših strankah, socialdemokratih in nacionalistih. Na eni strani stoji republika, na drugi monarhija. Na eni demokracija, na drugi narodna zavednost.

Francija priznava Rusijo.

Francoska vlada je 22. oktobra odposlala v Moskvo brzojavko, s katero Francija priznava sovjetsko vlado de jure, s pridržkom, da se francoska vlada ne odreka pravicam napram francoskim državljanom, bivajočim v Rusiji.

Ministrski predsednik Herriot je v finančnem odboru poslanske zbornice kratko pojasnil, pod katerimi pogoji je Francija priznala rusko sovjetsko vlado de jure.

Volitve v Ameriki.

Kakor vsi znaki kažejo, bo Coolidge izvoljen za predsednika z veliko večino. Stave stoje 7:1. Zapadni deli Združenih držav se vedno bolj približujejo Coolidge-u.

Učinki losanske pogodbe med Turčijo in Grško.

Z Lausansko pogodbo Grška in Turčija sta se zmenili, da zamenjata prebivalstvo. Azijski Grki se presele v Grčijo, Turki iz iztočne Evrope pa v Azijo. Izprva so se Grki selili v smeri na iztok, še v predzgodovinski dobi, ko so nastale pesmi Homerjeve in so se vršile borbe okrog povestne Troje. Pozneje so se Grki žilavo naselili ob obali. Pod Aleksandrom Velikim so Grki zavojevali vso Malo Azijo. Politično je Helenizem pod Diadohi in pozneje propadel, toda obogatil je vso dobo do današnje. Na starih temeljih se je iztočni Rim — Carigrad držal še tisoč let, in tudi ko so si muslimanski Osmani podvržli severno Afriko, vso Malo Azijo, južno Rusijo, ves Balkan in Podonavje do Pešte, je grški življenj vzdržal prav tako, kakor je vzdržal srbski, bolgarski in rumunski. Sicer se je z mešanjem krvi in ob izpreminjajočih se socialnih pri-

likah izpremenila grška psiha, toda vključ vsemu so žilavo vztrajali ob svojem in so izrazito vplivali na svojo politično gospodarje do danes.

Sedaj se likvidira tritisočletno stanje.

Tekom zadnjih dveh let se je namreč iz Turčije na Grško preselilo nad dva in pol milijona duš (Grkov). To je posledica Lausanske mirovne in »menjalne« pogodbe. Treba si je predstavljati, kaj ta številka pomeni. Tu je tekom poldruga leta potoval tretji milijon prebivalstva zapustil Malo Azijo in evropsko Trakijo ter prišel na Grško, bodisi na kopno, bodisi na otoke. Misliti si moramo grozno trpljenje poedincev, žena, dece, moralni in gospodarski razstroj in razkroj... Omeniti treba še, da je v nasprotni smeri odpotovalo okrog 350.000 Turkov, in da danes še okrog 150.000 Armencev »visi v zraku« brez domovine. To je del modernega preseljevanja narodov. Ta proces, ki se odigrava pred našimi očmi, je uprav ogromen in zgodovinsko nič manj važen, kakor ona preseljevanja, o katerih so nas učili v šolah.

Od zgodnje jeseni lanskega leta se je selila čez Egejsko morje ta množica.

Grki zapuščajo Malo Azijo kot esnota in celota in pljuskaajo v ogromnem valu v pradamovino, Turki pa istotako kot blok odhajajo iz Evrope v staro domovino, iz katere so pred 700 leti zavojevali evropski jugoztok. Odslej bo med Azijo in Evropo zopet šumeče morje, ki bo ločilo dva naroda in dva sveta, kakor nekoč v dobi Agamemnona, Ahila, Hektorja in Priama. Tri tisoč letja naj se izbrijejo! To dogajanje je gotovo pomembno, je del evropske zgodovine.

DOPISI.

IZ KOBARIDA.

Kobarid, 28. okt. 1924.
NJ. KR. VISOKOST VOJVODINJA D'AOSTA V KOBARIDU.

Obletnica pohoda v Rim je prinesla Kobaridu v eselo iznenadenje, poset Nj. kr. Visokosti vojvodinje D'Aosta.

Njena kr. visokost se je zanimala za uspehe akcije »Italia Redenta« (Odrešena Italija), katero vodi delavni in požrtvovalni kr. komisar prof. Felice Cavallotti in politični tajnik državne stranke inž. Lazzari Howsky s pomočjo najdelavnejših domačinov.

Že zgodaj jutraj so bili okrašeni trgi in ulice, dva slavoloka sta krasila vhod v vas, ter pozdravljala visoko posetnico. Prebivalstvo je pričakovalo na prihod Nj. kr. Visokosti. Točno ob 11. uri je prispel avtomobil iz Bovca v Kobarid, kjer so zapeli cerkveni zvonovi in zaigrala godba. Pri vrodu v vas so pričakovali Nj. kr. Visokost kr. komisar, vsi županji iz bližnjih vasi, polkovnik, častnik s vitez Gariboldi z vsemi častniki obmejne komisije, poveljnik predsedstva stotnik g. Camisasca, politični tajnik državne stranke gosp. Slowsky Lazzari in še mnogo vaščanov. Nj. kr. visokost je izstopila iz avtomobila in bila častno sprejeta od

oblasti. Kr. komisar je pozdravil Nj. kr. Visokost z sledečimi besedami:

«Vam Visokost, ki ste nas tako ljubeznivo posetili, kličem v imenu prebivalstva dobro došli! Ni pod nebom našega državljana, ki bi se ne navduševal za Vas, razlije nad nas Vaše zaklade, Vaše materinsko srce. Nam, ki v Vas zaupamo, dovolite, visoka soproga vojskovođe, da Vam izkažemo, kako Vas ljubimo z novimi italijanskimi brati, ter kličemo iz srca:

Živela Helena D'Aosta! Živela Savoia! Živela Italija!»

Njena kr. Visokost se je podala peš do otroškega vrta, kamor ji je sledilo vse prebivalstvo, jo častno pozdravljalo in obsipalo s cvetjem, ki je podala Nj. kr. Vis. na vojaško ki je želela, da bi prve cvetlice nesli na grobove padlih junakov.

Plemenita želja Nj. kr. Visokosti je ganila vse pričujoče in so ji takoj ustregli.

Na trgu pred otroškimi vrtcem so bili postavljeni vojaški, sekcija državne stranke, Idrska godba, približno 500 šolskih otrok s častnimi zastavami, vsi učitelji, šol. vodja g. Barkočič ter mnogo prazničnih prebivalcev.

V notranjosti zavoda so se nahajali razven otrok tudi častite sestre in častiti dospod dekan iz Kobarida. Prostor je bil nasut s cvetjem, katero so gojenci v obilju natrosili. Ko je šla Nj. kr. Vis. skozi častno stražo, je podrobno pregledala zavod, kjer so jo otroci ganljivo z narodnim petjem sprejeli. Zanimala se je nadalje za higijenično stanje prostorov, za domače življenje in za vse, kar ima blag namen v dobro državljanstva naraščanja.

Po končanem obisku se je padalo pred Nj. kr. Visokost. pokopališče padlih junakov in položila na vsak grob šop cvetja, katero so ji podajali malčki. Ob 12.30 se je podala v prostore obmejne komisije, kjer je ostala do 14. ure; spremljana od višje oblasti je odpotovala v Tolmin in obiskala vse zavode soške doline.

V tem času so mnogostevilni in glasni šolarčki, ki jih je bilo približno 500 povzili za jutrk, ki ga jim je preskrbela Nj. kr. Vis. prav po materinsko. Ljubeznjivost visoke gospe si je pridobila duše teh novih ital. državljanov, ki se razkriva tudi v dobrih delih in marljivem zanimanju za hišo Savoie.

Na večer za praznovano obletnico pohoda v Rim je zaigrala Kobariška in Idrska godba narodno himno in vojaške koračnice medtem, ko je praznično oblečeno ljudstvo navdušeno polnilo trge in ulice vasi.

IZ KANALA.

Dne 29. oktobra je obiskala naš zapuščen Kanal Njena kraljeva Visokost, vojvodinja

D'Aosta. Že tri dni preje so se vršile priprave za slavnostni sprejem, kateri se je tudi res prav lepo zaključil.

Dospela je Njena Visokost ob 17. uri z avtomobilom in izstopila sredi trga, kjer jo je sprejelo občinstvo z navdušenimi živijoklici. Pozdravni govor je govoril občinski komisar gosp. Numis. Potem je podala roko gosp. dekanu iz Kanala in govorila z njim, kakor tudi z drugimi predstojniki raznih oblastev in uradov. Nato se je pričel pomikati celi sprevod proti šoli. Špalir so tvorili šolski otroci z zastavicami v rokah in navdušeno pozdravljali svojo Visoko zaščitnico. Pred šolo, kjer so delali špalir milica in topničarji, so še pričakovali Njeno Visokost naši malčki, kateri obiskujejo otroški vrtec. Pozdravila je Visoko obiskovalko v imenu vseh otrok vrteca mala deklica, ter se zahvalila Njeni Visokosti za njeno Visoko zaščito. Nato se je podala vojvodinja v prostore vrteca, kjer so ji deklamirali malčki vsak svojo naučeno pesmico. Opazilo se je ob tej priliki na obrazu Visoke gospe ginjenost, ko je videla s kakim navdušenjem so izražali nedolžni otroci svoje veselje nad obiskom Visoke pokroviteljice. Začela je deliti darove med otroke in se prijazno razgovarjala z materami navzočih otrok. Potem ji je še tukajšnji zdravnik g.

Cannonieri poročal o zdravstvenem stanju, kakor tudi o različnih potrebah otroškega vrteca. Odpeljala se je potem z avtomobilom med burnim pozdravljanjem ljudstva na postajo, kjer jo je že čakal dvorni vlak s katerim se je odpeljala v Gorico.

IZ AUČ.

Ne bodete si mislili gosp. urednik, kakšni požrešni elementi se redijo med nami. Gre se namreč radi koncesije za trafiko, katero odda finančna oblast v druge roke, radi smrti pok. Gabrijele Gorjup v Aučah. Po izrecnem nalogu finančnega ravnateljstva v Trstu, se ima to trafiko oddati kakemu domačemu invalidu, katerega naj občina Auče priporoči. Komaj pa je izvedel zato gosp. Baudaž, veleposestnik in trgovec v Kanalu, kateri ima trgovino in opekarno tudi tu v Aučah, je b. je takoj vložil tostvarno prošnjo. Če bi bil gosp. Baudaž res revež in bi njegovi otroci ne imeli kaj jesti, bi nobeden nič ne rekel k temu, čeprav ni invalid. Da pa bi hotel dozdevni milijonar in posestnik večih hiš odjesti košček kruha ubogemu, ki se tudi poteguje za to koncesijo, presega vse meje. — Upamo pa, da bo pristojna oblast znala to razločevati in podelila to koncesijo res potrebnemu domačemu invalidu.

napram svojim tovarišem, da priznavajo veliko potrpežljivost, s katero je komisija napram njim postopala.

4. Izpitni vspeh je bil objavljen potom tiska, kakor vsem drugim kandidatom Italije. Potemtakem je bil vspeh red znan že izza oktobra meseca 1923. Ako se ugovorniki sklicujejo na nekatere podrobnosti v učnih snoveh, bi jih bilo morali o tem opozoriti njihovi lastni učitelji; ako se to ni zgodilo, ne more za to pomanjkljivost odgovarjati ni kr. Proveditor, ne ministrstvo. Po drugi plati pa je absurdno trditi, da objava posameznih specijelnih programov ni bila pravočasno izvršena od pristojnih činiteljev.

5. Komisija ni imela nikakega povoda biti nervozna. Tudi ni res, da so se vsi izpiti razvijali v italijanskem jeziku: razvijali so se v italijanščini, pri vsakem kandidatu, ki je na osebno naslovljeno vprašanje, je-li hoče biti raje izprašan v italijanščini, odgovoril pritr dilno. Vsi drugi so bili izprašani v slovenskem jeziku in so odgovarjali v slovenščini potom tolmačev ali Slovencev, kakor je na pr. kom. Musoni ali drugi vladni učitelji, ki stojé izven vsakega suma.

6. Ni se vršil izpit iz slovenščine, ker tak izpit ni predpisal od naučnega ministrstva in ga torej komisija samolastno ne more uvajati.

7. Slovenski učiteljskičniki niso izgledali, kakor da bi zgubili glave in tudi nihče od profesorjev ni mislil na to, da bi jih »vlekel«, razven če so si slovenski učiteljskičniki napačno tolmačili blagohotnosti, ki so

je bili v obilni meri deležni. Jako ugodni izid pri izpiti slovenskih dijakov, je najboljši protidokaz za nasprotna podtikanja.

8. Pevski učitelj je imel priliko konstatovati, da je bilo poučevanje petja nezadostno ali vsaj neodgovarjajoče obstoječim programom, mogel pa je tudi istodobno ugotoviti, da marsikateri od kandidatov, so v tem pogledu pokazali odlično sposobnost in dobro voljo. Dosledno iz petja tudi noben slovenski kandidat ni dobil slabega reda, čeravno se pri italijanskih kandidatih tudi v tem pogledu ne bi moglo postopati z istim merilom.

9. Pravijo, da slovenska javnost zahteva ponovitev izpitov. Garassini meni, da so to le tisti, ki potom imanovanega tiska zastopajo tudi stališče krivičnega priklopljenja Goriške in Trsta k Jugoslaviji.

Taka pojasnila smo dobili od odličnega gospoda prof. Garassinija. Sedaj pa naj slovenska javnost sodi, je-li so izpadi »Goriške Straže« in »Edinosti« opravičeni ali ne? Ako bi se potemtakem hotelo izvajati rigorozno in zakonito postopanje s slovenskimi kandidati pri bodočih učiteljskih izpiti, kdo bo odgovarjal zato?

In to prihaja od ene strani, od koder prihajajo večna priduševanja »za mirno žitje«.

Po tem receptu slovensko ljudstvo v Italiji gotovo ne bo de osrečeno, krivce pa iščite ne pri vladi, ampak tam v taboru »Goriške Straže« in tržaške »Edinosti«. Tam so tisti, ki hočejo ljudstvo za vsako ceno nezadovoljno.

„ODPRTO PISMO“

slovenskega očeta ministr. predsednika.

Pod tem naslovom je zopet zarogovila »Edinost« in napisala članek proti rabi italijanskega jezika poniževaje naše lastne učiteljske kandidate, češ, da izpitov iz italijanščine ne morejo prestajati, ne da bi se izpostavljali grozoviti nevarnosti — padca.

Ker je že svojedobno »Straža« in »Edinost« v tem smislu hujskala ljudstvo, smo se obrnili na predsednika takratne komisije, gosp. Garassinija, ki nam je vljudno odgovoril in pojasnil zadevo takole:

»Že izpraševalni komisiji, koji sem imel čast pripadati kot podpredsednik je došel glas o članku proti vsposobljenostnim izpitom slovenskih dijakov na videmskem učiteljskiču, kojemu sem ravnatelj in sicer se je najprvo zagnala proti izpitu »Goraška Straža«, potem pa sorodni dnevnik v Trstu. Komisija, kateri je načeloval prof. Poffano iz Milana, je na moj predlog sprejela v svoje zapisnike protest proti krivemu in obrekovalnemu podtikanju teh lističev. Imenovani dnevni red os gorčenega in upravičenega protesta je bil predložen v prepisu kr. učnemu Proveditorju v Trstu, kakor vsi ostali na izpiti se nanašajoči zapisniki.

V odgovor na imenovane članke pa podajam lahko še sledeča pojasnila:

1. Pred vsem je ministrstvo

izkazalo posebno naklonjenost slovenskim kandidatom, ker jih je pooblastilo, da so učne snovi pri pismenih nalogah mesto v italijanskem jeziku razvijali v slovenskem jeziku.

Zahtevalo se je, da prevedejo celih deset, reci deset vrstic v italijanski jezik, ter se je odredilo, da naj se, kakorkoli že izpadejo pismene naloge, dopustijo slovenski kandidati k ustmenim skušnjam, dočim se drugi (t. j. italijanski) kandidati ne pripuščajo k izpitu, ako niso dosegli pri pismenih nalogah vsaj klasifikacijo šestih desetink.

2. Izpite je organiziralo ministrstvo in komisija jih je z vso vestnostjo dovršila. Vprašanja za slovenske kandidate so se po skupnem dogovoru članov komisije omejila na najenostavnejše oblike. Z vsemi kandidati se je postopalo z največjo blagohotnostjo in vljudnostjo tako, da če bi bilo sploh kaj očitati komisiji, bi se ji moralo predbacivati, da je bila čez meje popustljiva in vljudna napram slovenskim kandidatom tolminskega učiteljskiča in privatistom.

3. Slovenski učiteljskičniki Vidma nikakor niso zapustili obupani kakor lažnjivo pripovedujeta gori omenjena dva slovenska časopisa, marveč zaupanja polni in celo tisti, ki so razkrili pri izpiti vso svojo nepripravljenost, so izjavili

DNEVNE VESTI.

SLAVJE 4. NOVEMBRA se je vršilo po celi Italiji z veliko svečanostjo.

V Gorici se je vršila uradna slavnost z nastopom cele posadke in krajevnih oblasti na trgu Cesare Battisti.

Pri tej priliki so bili odlikovani častniki in siccr podpolkovnik kav. De Cia Amecco z vitežkim križem vojaškega reda Savoia,

kav. major Umberto Fabroni s hrabrostno bronasto kolajno,

kav. stotnik Manlio Bezzardi s srebrno hrabrostno svetinjo,

stotnik Pedroni Pietro s srebrno hrabrostno svetinjo,

karabiner Ligioi Cometto s srebrno hrabrostno svetinjo, centurijon inž. Italo Heiland z zaslužno kolajno dobrovoljcev.

Isto odlikovanje so dobili tudi dobrovoljci: poročnik Luigi Michellini, poročnik Marco Nasso, poročnik Eugenio Locar ter maršal Pietro Marte.

Nato se je vršil obhod po mestu.

V Vidmu se je vršilo odkritje spominske plošče prvemu v vojni padlemu junaku Giusto Riccardo.

Trst je slavil svojo obletnico s povrnitvijo na bojišču za domovino padlih junakov, ki so ležali zakopani na videmskem pokopališču.

Trst je na dan zmage izkazal na ganljiv način svojo hvalnost krstam šestnajstih junakov, ki so se povrnili na svojo rodno grudo.

MINISTER DE STEFANI V NAŠI DEŽELI.

Po otvoritvi računarskega kongresa v Trstu je došel v petek Ekscelenca minister De Stefani v našo deželo, ki jo je prepotoval v družbi finančnega podministra Ekscelence Spezzotti in poslanca Pisentija. V nedeljo je pri slavju mesta Pordenone odložil svoj inkognito in držal v mestni hiši v Pordenonu slavnostni govor.

Nato je sprejel oblasti in člane fašistovske federacije. Med povabljenici je bil tudi naš glavni urednik gosp. Josip Peternel.

Po tem sprejemu je minister takoj odpotoval v Rim.

CENTURION ADOLFO FRANCIOLINI

poveljnik goriške kohorte je imenovan vitezom častnikom italijanske krone.

»CORRIERE DELLA SERA«, »Avanti«, »Unità«, sami prijatelji »Goriške Straže«, so bili v včerajšnji izdaji zaplenjeni od milanskega prefekta.

D'OTTONE ARMANDO, zdravnik v Biljaní je bil v priznanje njegovega požrtvovalnega delovanja za čomovski te dni imenovan vitezom italijanske krone.

Naše čestitke!

V KOSTANJEVICI

je bila slovesno otvorjena ljudska šola. Prisostvoval je podprefekt kom. Nicolotti. Še isti dan je bila tudi slovesno otvorjena ljudska šola v Selih

NA SVOBODO

izpuščen je Anton Bressan, katerega so obdolžili, da je streljal pri znani nesreči v Šturjah na dan 30. marca in baje zadel znanega Štrancarja, ki je pozneje radi nastalih komplikacij rani podlegel.

Državni pravdnik ni mogel izslediti nobene obtoževalne okoliščine, radi česar je moral odstopiti od obtožbe.

PRAZNOVANJE OBLETNICE POHODA NA RIM

se je vršilo gotovo na največja način v Rim. Slavje se je vršilo 30. oktobra in sredotočje splošnega zanimivanja je bilo spretno manevriranje našega zračnega brodograjskega večnim mestom.

Ob isti proslavi se je lani dvignilo v zrak okrog 200 letal, letos pa 700

Nekaj pred 11. uro dopoldne se je dvignilo v Rimu med ceremonijami več vodljivih zrakoplovov. Za njimi so se povzpeli v zrak skoraj vsi razpoložljivi aeroplani, nad Rimom samim dobrih 400, letala vseh vrst in velikosti. Nad drugimi večjimi mesti, predvsem Milanom in Turinom, je krožilo v zraku v istem času nekaj nad 300 aeroplanov. Torej 700 avionov skoraj v istem trenutku.

Res je moral biti veličasten prizor, ko so se jeli dvigati v zrak oddelki letal najrazličnejših vrst. Za vodljivimi zrakoplovi so se najprej povzpeli v višine oddelki izvidnih avionov, potem težki bombni aeroplani, ob straneh zasledovalci, potem zopet lažje enote in končno zopet oddelki težkih tipov. Posamezni oddelki so brneli v zraku v obliki romboidov, štirikotov, dvo- in štiristopno itd., vse pa v dolgi, dolgi vrsti z zrakoplovi na čelu. Posamezni oddelki letal so bili oddaljeni drug od drugega po 800 do 900 metrov in okrog 1000 metrov od tal.

Skoraj eno uro je trajala ta zračna parada, o kateri se mora reči, da je napravila na gledalce globoko podseboj nepozaben vtis. Nad mestom in bližnjo okolico je krožilo to ogromno zračno brodograjsko svojim vernim pristašem moč in slavo.

Parada se je vršila v najlepšem redu in brez vsakršne nesreče.

Zanimivo je vedeti, kako se je naše zračno brodograjsko pomnožilo zadnjih 18 mesecev. Ko se je lanskega marca ustanovil komisariat za letalstvo, se je ta panoga najnovejšega orožja začela v Italiji šele prav razvijati. Načrt tega komisariata predvideva, da mora obsegati v čim krajšem času italijansko zračno brodograjsko 66 oddelkov po 10 linijskih letal ter 890 rezervnih aparatov. Ob No-

vem letu, komaj po dobrih devetih mesecih zračne reforme, je bilo postavljenih že deset oddelkov največjih in najmodernejših avionov. Od tega časa dalje so letalske tvornice naravnost tekmoval, katera bo izgotovila več aeroplanov in jih izročila vojnemu vodstvu. Za reorganizacijo zračne službe se je porabilo letos 399 milijonov lir.

Pa tudi na polju civilnega letalstva je napravila Italija velik korak naprej. Organizirala je že več zračnih prog za osebni in tudi blagovni promet, ki so razmeroma še zelo kratke. Sedaj se bavijo z uvedbo zračne proge Brindisi-Atene-Carigrad, pa tudi Genova-Marseille-Barcelona. Vrše se pogajanja z udeleženi državami, ki doslej ugodno potekajo.

NAPAD NA TAJNIKA TRZAŠKE FASISTOVSKJE SEKCIJE PROF COCEANCIGA V TRSTU

Neki večer se je v Trstu dobro znani profesor Bruno Coceancig na ulici zgrudil na tla in zavedel se je šele čez par ur v bolnici. Nič ni vedel, kaj se je z njim zgodilo. Nato so ga prinesli domov in konstatirali dve rani. Nekdo ga je pač napadel in pri tem težko ranil, da je takoj omedlel, ne ve se pa še gotovo, kdo bi bil to storil. Obrača se mu na bolje.

IZ IDRJE

poročajo, da je obolel občinski komisar general Castelazzi in odšel vsled tega v goriško bolnico. Njegove posle je prevzel komisar javne varnosti Leproni. V Idriji se je mudil vladni inšpektor, ki si je ogledal rudnik.

V NABREZINI

se oživlja kamena industrija. Bred vojno je bila zelo razvita, v vojnem in povojnem času se je nekaj gospodarjev lotilo obnove tako cvetoče industrije. Hitro se je pokazalo, da ne izostane uspeh. Obrati so urejeni, produkcija se veča, delavcev je sicer šele tretjina predvojnega števila, vendar pa vse kaže, da stvar gre naprej, tako je upati, da bo imela Nabrežina zopet svojo dobrodošlo industrijo kakor nekdanj.

DVE ARETACIJI V STVARI

»BANCA ADRIATICA«

V Trstu so na povelje državnega pravdnikstva zaprl upravna svetnika »Banca Adriatica« odvetnika Caco pardija in Čira Kamenaroviča. — Dne 1. t. m. se je vršil prvi sestanek upnikov »B. A.« Dr. Volli je poročal o obupnem položaju banke. Številni govorniki so dajali duška splošnemu ogorčenju. S sestanka so poslali Mussoliniju brzojavko, v kateri zahtevajo, da vlada poskrbi, da oškodovanci dobe škodo povrnjeno.

ARETACIJA ALOJZIJA SLEJKA.

Dne 30. m. m. so v Postojni aretirali 23-letnega Al. Slejka, ki je baje ponoči 22. maja 1921. ustrelil učitelja Dominika Marušiča. Slejka so iskale italijanske in jugoslovanske oblasti.

»BITEŽNIKOVA« VLADA NA FRANCOSKEM.

»Gor. Straža« uči vedno svoje bravec kaka velika potrata je plačevati davke državi.

Današnji Francozi niso precej drugačnega mnenja, kajti da znižajo državne troške, oziroma, da preprečijo večja bremena radi sklenjenega povišanja plač, je sklenilo finančno ministrstvo, da poleg že odpuščenih 20.000 uradnikov se odpusti še daljših 25.000. Torej 45.000 ljudi z družinami na cesto.

V FIRENCI

je bil te dni odkrit spomenik zdravniku na fronti. Svečano stoji je prisostvoval sam kralj.

MARCONIJEV GOVOR NA RADIOTELEGRAFSKI POSTAJI V RIMU.

Dne 29. t. m. je imel Guglielmo Marconi na radiotelegrafski postaji v Rimu govor, v katerem je slavil pridobitve na radiotelegrafskem poslu. Rekel je, da je postala radiotelegrafija ne le bliskovita prenašateljica poročil v svetovnem gibanju, marveč tudi posredovalka umetnosti in poezije. Opozoril je na svoje najnovejše uspehe in izjavil, da je prepričan, da so v naravi doslej še neznan sredstva za razširjanje energije. Svoj govor je zaključil z željo, da bi radiotelegrafija čimdalje bolj koristila pobratenju med ljudmi.

ITALIJANSKI GENERALNI KONZULAT V LJUBLJANI.

Mesto dosedanjega konzularnega zastopstva je naša vlada sedaj osnovala v Ljubljani generalni konzulat. Za generalnega konzula je imenovan markese Paterno di Sessa, ki je že prispel na svoje službeno mesto.

ZA ZGRADBO IZVOZNEGA TRGA V GORICI

je dovolil deželni upravni odbor v Vidmu v svoji zadnji seji najetje posojila v znesku 200.000 lir.

TVORNICA ZA TKANINE V PODGORI

se obnavlja in širi. V prvem delu tvornice je zaposlenih okoli 250 delavcev, pri obnovi 400. Moški težaki dobivajo na dan 12—15 lir, ženske 8 do 12 lir.

ITALIJANSKO-RUSKA BANKA V RIMU.

V Rimu se je pred kratkim ustanovila italijansko-ruska banka z glavnico 2 in pol milijona lir. Svrha banke je finansirati trgovino med Rusijo in Italijo.

Invalidne penzije.

Kr. prefekturi v Vidmu so došle sledeče rešitve prošenj vojnih invalidov in sirot naše ga ozemlja:

Kojsko: Škorjanc Jož. živ. Škorjanca, Krašček Ant. pok. Mih., Obljubek Alojz. živ. Jož. (Šmartno), Brezigar Ant. živ. Greg. (Šmartno).

Ajba: Počivnik Fr. živ. Štef., Žnidarčič Ant. pok. Ant., Paravan Kat. živ. Andr., mati živ. Jož. Maver.

Št. Vid: Žgur Fr. živ. Fr.

Tolmin: Melinc Ant. živ. Ant., Bressan And. živ. Iv., Rutar Iv. živ. Ant., Manfreda Marija živ. And., vdova Krivec Jož. S. Lucija pri Tolminu.

Renče: Krpan Iv. živ. And. Rihemberg: Birska Fr. pok. Jožefa.

Avče: Kovačič Iv. pok. Petra.

Deskle: Kralj And. živ. Ermakora, Berlot Neža živ. Tom., mati živ. Zimic Jož., Zimic And., pok. Mih. oče živ. Ant., Blažič Ana vdova živ. Zimic Antona.

Šempeter (Gorica): Pavlin Aloj. živ. Petra, Merljak Ant. pok. Jož., Keber Iv. živ. Iv., vdova živ. Merljak Ambroža.

Opatjeselo: Ferfolja Ant. živ. Ant., Marušič Fr. živ. Fr.

Dol-Otlca: Polanc Ant. živ. Jožefa, oče živ. Petra in Alojz., Bizjak Mar. pok. And. mati živ. Vidič Jož. in Fr., Bizjak Barbara pok. And. mati živ. Filipa.

Lokavec: Nemeč Leop. živ. Blaža, Novinec Ant. živ. Fr. oče Miroslava.

Bovec (Dor): Klavora Ivan pok. Ant., Kravanja Fr. oče živ. Petra.

Št. Vid pri Vipavi: Trošt Jožef živ. Iv., Žerjal Alojzij pok. Jožefa.

Cerkno: Verčič Ivan pok. Greg., Kosmač Frid. živ. Iv., Rejc Ivan živ. Ant.

Črni Vrh: Vončina Fr. živ. Andreja.

Idrija: Treven Iv. živ. Val. mati živ. Knaf Fr. pok. Fr.

Spodnja Idrija: Gnezda Tomaž živ. Jurija.

Ponikve: Borovničar Jožefa vdova živ. Krivec Jož.

Sv. Križ: Kartel And. živ. Jož. oče živ. Karola.

Osek Vičovlje: Rijavec Marija pok. Jož. mati živ. Jož. Božič, Smokec Ant. živ. And.

Bate: Bitežnik Štefan pok. Petra.

Podgora: Delpin Izidor pok. Štefana, Terpin Miroslav živ. Andreja.

Skrilje: Valič And. pok. And. oče živ. And.

Kanal: Pressen Marija pok. Jož. mati živ. Iv. Mohorovič, Čefarin Matija živ. Štef., Kralj Martin živ. Jož., Bavdaž Matija pok. Fr. (Kal pri Kanalu.)

Livek: Miklavič Oskar živ. Franca.

Grahovo: Lenar Fr. živ. N. N. oče živ. And., Rutar Tomaž živ. Jož.

Ozeljan: Faganel Ant. živ. Justa.

Kobarid: Čuk Fr. pok. Jak. oče živ. Fr. in Jož.

Miren: Mozetič Tomaž živ. Jož., Lestan Karol živ. Karola.

Kožbana: Blažič Mih. pok. Jožefa.

Št. Viškagora: Mrak Iv. živ. Matija, Kikelj And. živ. Štef.

Col: Bončina Alojzij živ. Marka.

Solkan: Sonc Ant. živ. Jož.

Kamnje: Vodopivec Leop. živ. Valent.

Šebrelje: Ozebek Iv. živ. Jož.

Temnica: Kavčič Jož. živ. Valent.

Čepovan: Podgornik Franc pok. Blaža, Bavdaž Jož. pok. Štef. oče živ. Ludvika.

Grgar: Plesničar And. živ. Jož. oče živ. Rud. in Fr.

Ajdovščina: Gregorič Karol živ. Fr., Gernigeri Anton živ. Franca.

Anhovo: Zelinšček Mihael pok. Mihaela.

Prvačina: Zorn Angela, Marija, Marij ubož. živ. Jož. Zorn.

Objavljamo ta imenik radi zanimanja za vojne invalide, katerim hočemo iti v vsakem pogledu na roke.

Izdaja konsorcij »Nove dobe«. Odgovorni urednik: Josip Peternel. Tiska Narodna tiskarna.